

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ЗАШТИТИ КОРИСНИКА ФИНАНСИЈСКИХ УСЛУГА

Члан 1.

У Закону о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС, “број 36/11),у члану 2. тачка 9) мења се и гласи:

„9) корисник финансијске услуге (у даљем тексту: корисник) јесте физичко лице, правно лице или предузетник који користи или је користио финансијске услуге, или се даваоцу финансијских услуга обратио ради коришћења тих услуга;“

Члан 2.

После члана 11. додаје се назив и чл. 11а и 11б који гласе:

„Члан 11а

Максимална ефективна каматна стопа у складу са овим законом је један процентни поен нижа од стопе затезне камате утврђене законом којим се уређује затезна каматна стопа .

Стамбени кредити

Члан 11б

Максимална ефективна каматна стопа на стамбене кредите у складу са овим законом не може бити већа од просечне каматне стопе на одобрене стамбене кредите у Републици Србији, на дан 31. децембра 2012. године, увећане за један процентни поен, при чему не може бити већа од 6% за стамбене кредите изражене у иностраној валути.

Корекција максимално дозвољене каматне стопе из става 1. овог члана врши се једном годишње са датумом 31. децембар.

Просечну каматну стопу из става 1. овог члана обрачунава и објављује Народна банка Србије“.

Члан 3.

У члану 22. после става 2. додају се ст. 3. и 4. који гласе:

„Провизија за коришћење платне картице не може бити виша од 0,2% вредности обављеног промета.

Накнада за подизање готовине на банкомату друге банке не може бити виша од 0,1% вредности подигнуте готовине, односно виша од 100 динара уколико је 0,1% вредности готовине више од 100 динара.“

Члан 4.

У члану 29. став 1. после речи: „и то“ додају се речи: „најмање 15 дана“.

Члан 5.

У члану 36. ст. 2. до 6 .бришу се.

Члан 6.

У члану 50. став 1. у уводној реченици речи: „500.000 до 800.000“ замењују се речима: „1.000.000 до 2.000.000“.

После тачке 2) додају се тач. 2а) и 2б) које гласе:

„2а) ако је уговорена ефективна каматна стопа виша од максималне ефективне каматне стопе из члана 11а овог закона;

2б) ако је уговорена каматна стопа за стамбени кредит виша од максималне ефективне каматне стопе из члана 11б овог закона;“

После тачке 6 додају се тач. 6а) и 6б) које гласе:

„6а) ако је уговорена накнада за коришћење платне картице виша од максималног износа из члана 22. став 3. овог закона;

6б) ако је уговорена провизија за подизање готовине са банкомата друге банке виша од максималног износа из члана 22. став 4. овог закона;“

Члан 7.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 21. Устава Републике Србије којим је између осталог утврђено да су сви пред Уставом и законом једнаки; у члану 90. став 2. Устава Републике Србије којим се забрањују радње усмерене против здравља, безбедности и приватности потрошача, као и све нечасне радње на тржишту; и члану 97. тачка 6. по којем Република Србија уређује и обезбеђује између осталог и јединствено тржиште, правни положај привредних субјеката, банкарски и девизни систем.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Зеленашки уговор као такав је дефинисан и забрањен Законом о облигационим односима али не постоји тренутно пропис којим се установљава било која тачна квантификација. У пракси се често, скоро по правилу, дешава да и управни органи и судови нерадо сами дефинишу ту границу што опет доводи до масовне злоупотребе на штету грађана. Пошто не постоји ограничење за висину камата банке могу неометано искоришћавати лоше материјално стање корисника финансијских услуга тиме се створила потреба за новелирањем постојећег Закона о заштити корисника финансијских услуга.

Такође је у прошлом периоду примећена склоност банака да једнострано пребацују терет промене девизне валуте у којој је кредит уговорен на корисника кредита противно Закону о облигационим односима што је до сада на одговарајући начин било санкционисано од стране домаћих судова. Ипак, мали број грађана и компанија, што због необавештености што због трошкова процеса, није био спреман упуштати се у судске спорове против банака. Тиме се ствара још већа морална обавеза на страни законодавца да адекватније реши питање заштите грађана и привреде као банкарских клијената.

Народна Скупштина Републике Србије је у циљу заштите банкарских клијената 2011. године усвојила Закон о заштити корисника финансијских услуга. Примена закона довела је до одређеног побољшања положаја грађана у смислу боље информисаности и ограничења самовоље банака приликом закључивања уговора. Међутим, у пракси су примећене и одређене злоупотребе ид стране банака и стога је неопходно извршити измене и допуне овог Закона како би се спречило њихово понављање у будућности.

Законом су овога пута обухваћена и правна лица и предузетници, а не само грађани зато што је уочено да су ови клијенти такође изложени самовољи банака приликом закључивања уговора. Ово се нарочито односи на сегмент малих и средњих предузећа, која имају најслабију преговарачку снагу. Као последицу ове праксе имамо чињеницу да Србија у корпоративном сектору има убедљиво највеће реалне банкарске марже у Европи, чиме се значајно нарушава њихова конкурентска позиција на европском и светском тржишту.

Земље у региону - Хрватска, Црна Гора или Македонија и су ограничиле каматне стопе банака различитим мерама и на различитим нивоима. У већини случајева регулатива се односи на спречавање зеленашења, а судећи по максималним лимитима у многим земљама - многе услуге готово свих банака у Србији могле би се подвести под зеленашење.

Тако је максимална каматна стопа за потрошачке кредите у Шпанији 10 одсто, у Холандији 15, а у Пољској 20 одсто. У Хрватској банке покушавају да се

одупру намери владе да максималну камату на потрошачке кредите спусти са 12 на девет или 10 одсто, док је у новембру прошле године у Црној Гори одређен законски максимум од 15 одсто. Према последњем извештају о кретању каматних стопа банака становништву Народне банке Србије, просечна каматна стопа за потрошачке кредите везане за евро износила је 13,6 одсто, а максимална иде до 22 одсто. Најдрастичнији примери су код камата на минусе по текућем рачуну или коришћењу кредитних картица. Камате на минус иду од 20 до 40 одсто, а просечна каматна стопа на дуг преко кредитне картице је 25 одсто.

Често се може чути објашњење да су каматне стопе високе због високе инфлације. То је свакако разлог скупим кредитима у динарима, али око 70 одсто зајмова у Србији је везано за евре, а тада банке не занимају домаће цене већ реалну вредност рачунају и чувају - у еврима.

Од 2006. до 2012. године привреда Србије је на име камата и курсних разлика платила скоро 27 милијарди евра. Значајан део ових средстава би представљао уштеду и огроман инвестициони потенцијал, а познато је да само инвестиције обезбеђују бржи привредни раст и нова радна места. У тој ситуацији привреда је само проточни бојлер за исплаћивање камата банкама и пореза држави. Имамо највише каматне стопе у Европи. У ситуацију када су сви економски агрегати у силазној путањи, само расту трошкови пословања. Поред кредита, банке наплаћују огромне суме и платном промету и промету картицама.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНИХ РЕШЕЊА

У члану 1. Предлога закона предложена измена у члану 2. тачке 9) доводи до проширења примене закона, а самим тим и заштите, на правна лица и предузетнике.

У члану 2. Предлога закона додају се назив и чл. 11а и 11б којима се ограничава годишња ефективна каматна стопа на ниво који је један процентни поен нижи од стопе законске затезне камате, што је правично и широко примењено решење. Законска затезна камата обрачунава се као референтна каматна стопа, која укључује специфичности које носи пословање у одређеној земљи и увећана је за одређени проценат (у Србији тренутно 8%), који омогућава да банка оствари разумну зараду.

Ограничава се годишња ефективна каматна стопа посебно на стамбене кредите, тако да не може бити већа од просечне каматне стопе на одобрене стамбене кредите у Републици Србији дан 31.12.2012. године, увећане за један процентни поен. Ово је такође решење које је примењено у многим земљама ЕУ и примерено је стамбеним кредитима код којих нема основа за велике разлике у каматним стопама јер су сви кредити обезбеђени хипотекама. За кредите изражене у страниј валути максимална ефективна каматна стопа не може бити већа од 6%, у случају да је просечна каматна стопа увећана за један процентни поен већа од наведеног износа. Овим чланом уређује се и процедура за годишње кориговање максималне каматне стопе.

У члану 3. Предлога закона предложеном допуном члана 22. ограничава се провизија за коришћење платне картице на 0,2%, чиме се избегавају уочене злоупотребе у овом сегменту пословања банака јер се у пракси провизије крећу и до 2%.

Ограничава се накнада за подизање готовине на банкомату друге банке на 0,1%, односно на 100 динара ако је 0,1% више од 100 динара, пошто је у пракси уочено да се накнаде крећу и до 20%.

У члану 4. Предлога закона уводи се обавеза обавештавања о променљивој номиналној каматној стопи у року од најмање 15 дана, како би клијент банке био благовремено упознат са променама услова и трошковима којима ће бити изложен у наредном периоду.

У члану 5. Предлога закона брисањем наведених ставова у члану 36. практично се укида накнада за превремену отплату кредита.

У Члану 6. Предлога закона повећавају се износи новчане казне за кршење одредби овог закона и уводе се нове казнене одредбе, сагласно предложеним изменама и допунама овог закона.

У члану 7. прописано је да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА ПРИМЕНУ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна финансијска средства у буџету Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Доношење овог закона по хитном поступку се предлаже из разлога да би се избегле даље штетне последице по финансијско стање наших грађана као корисника финансијских услуга.